

gelijk met haar „eigen censor” wordt opgewekt, en door deze censor wordt achtervolgd zolang het proces duurt;

3. Hoe *morele wetten en verboden*, die op zichzelf het meest redelijk zijn omdat zij gericht zijn op het gemeenschappelijk welzijn van alle mensen, een neurotiserend effect kunnen hebben, voorzover zij niet door de rede begrepen zijn, maar alleen gevoelsmatig verwerkt. Er ontstaat dan een pathologisch reactiepatroon van de twee streefvermogens in de sensitieve sfeer, dat blijft bestaan tot de rede inzicht krijgt in het proces en de beide streefvermogens redelijk corrigeert.

Daar wij op zoek zijn naar wegen om neurose te voorkómen, zonder de strenge sexuele beperkingen op te offeren die nodig zijn voor de creatieve groei van de samenleving (VI. 1. c.), lijkt dit een uiterst belangrijke conclusie: *morele wetten en verboden dienen redelijk te worden uitgelegd, begrepen en aanvaard vanaf de vroegste kindertijden, aangepast aan de sensitieve fantasie van het kind.*

VI. 3. d. De normale gang van zaken, volgens Terruwe, is de controle van en het actief richting geven aan het psychisch gebeuren door de rede, door middel van het intellectieve streefvermogen, genaamd de wil. Daardoor is de mens in staat zijn omgeving aan te passen aan zijn abstracte inzichten en voorstellingen. Immers de rede is in staat een abstract, algemeen goed te onderscheiden, los van het onmiddellijke, concreet-stoffelijke goed dat object is van de sensitieve luststreving, waaraan het dier is gebonden. Daarom hebben de strevingen bij de mens de inherente neiging zich te voegen naar de rede: wordt een object van de luststreving door de rede afgekeurd (*verworpen*), dan vermindert de tendentie van de streving (eventueel na enige strijd) en wordt de intensiteit van de streving naar een ander object sterker. De mens heeft zodoende, in tegenstelling tot het dier, de vrijheid te kiezen, hetzij om zijn strevingen te volgen, hetzij hieraan leiding te geven. Dit laatste proces wordt *redelijke beheersing* van de instincten genoemd of *zelfbeheersing*. Evenals het proces dat Freud verwerping noemt, is het principieel verschillend van het verdringingsproces, het eerste bewust, het tweede noodzakelijkerwijs onbewust (49).

VI. 3. e. Was het object van de eerste verworpen streving seksueel (objecten die het seksuele instinct opwekken zijn overal aanwezig, het instinct zelf heeft een aangeboren grote motiveringskracht, vandaar